

§ 1 Anmälan om ny riksdagsledamot

Följande berättelse hade kommit in från Valprövningsnämnden:

Berättelse om granskning av bevis för ny ledamot av riksdagen

Till Valprövningsnämnden har från Valmyndigheten inkommit bevis om att Rasmus Giertz (SD) utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 17 januari 2023 med anledning av den i riksdagen uppkomna ledigheten efter Mats Nordberg (SD) som avlidit.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och därvid funnit att det blivit utfärdat i enlighet med 14 kap. 28 § vallagen (2005:837).

Stockholm den 18 januari 2023

Annika Sandström

ordförande

/Agota Földes
sekreterare

§ 2 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Daniel Lönn* (SD) inträtt som ersättare för *Sara Gille* (SD) under tiden för hennes ledighet den 18 januari–31 maj.

§ 3 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Helena Bouveng* (M) av sagt sig uppdraget som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Moderaternas partigrupp anmält *Merit Frost Lindberg* som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Merit Frost Lindberg (M)

§ 5 Meddelanden om namnändringar

Andre vice talmannen meddelade att Merit Lindberg (M) ändrat namn till *Merit Frost Lindberg* och att Linda Westerlund Snecker (V) ändrat namn till *Linda W Snecker*.

§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2022/23:13 för tisdagen den 17 januari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från trafikutskottet.

§ 7 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2022/23:FPM38 En översyn av EU:s formskyddsregler *COM(2022) 666*, *COM(2022) 667* till näringsutskottet

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2022/23:87 om situationen i sjukvården

Anf. 1 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Mirja Räihä har frågat mig om jag har för avsikt att ta några initiativ, och i så fall vilka, mot bakgrund av det som anförs i rapporter om välfärdens underfinansiering. Ledamoten har också frågat mig hur jag och regeringen tänker svara Region Stockholm, som nu tillför stora resurser själv men där regeringens budget lämnar regionerna med underskott. Slutligen har Mirja Räihä frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen tänker vidta för att vårdpersonalen ska orka igenom en kommande kris mot bakgrund av att en viktig lärdom efter pandemin var att det krävs både fler anställda och mer satsningar på vårdpersonal för att fler ska orka och fler ska välja att jobba i vården.

Fru talman! Till att börja med har regionernas ekonomi stärkts under de senaste åren, och sektorn redovisade 2021 det högsta resultatet någonsin, totalt 22 miljarder kronor. Vid utgången av 2021 fanns det totalt 40 miljarder kronor avsatta i resultatutjämningsreserver, varav 10 miljarder kronor var resultatutjämningsreserv för regionerna. Orsaken till situationen i sjukvården har alltså inte varit brist på ekonomiska medel.

Samtidigt står vi inför ett klart sämre konjunkturläge med samtidig stigande inflation. Trots detta ska det alltid vara möjligt att lita på välfärden.

Att säkerställa att fler personer i Sverige får den vård som de har behov av inom skäligen tid är en av regeringens viktigaste uppgifter på välfärdspolitikens område. Regeringen har lagt fram en återhållsam budget för att säkerställa handlingsutrymme för åren som kommer. En stor del av reformutrymmet används till den permanenta nivåhöjningen av de generella statsbidragen till kommuner och regioner på 6 miljarder kronor för att minska risken för att de höga priserna leder till neddragningar inom hälso- och sjukvården och andra välfärdsverksamheter. Regeringen genomför samtidigt flera riktade satsningar för att bland annat öka antalet vårdplatser och korta väntetider och vårdköer. Dessa satsningar görs riktat just för att stärka sjukvården.

Regeringen ger stora tillskott i syfte att öka såväl vårdkapacitet som antalet vårdplatser. Totalt avsätter regeringen 2 miljarder kronor årligen 2023 och de kommande åren framöver i budgetperioden för att öka antalet vårdplatser. Vidare tillförs bland annat förlossningsvården och kvinnors hälsa medel i budgetpropositionen för 2023 på sammanlagt 1,7 miljarder kronor för 2023 och därefter 1,5 miljarder kronor per år för åren därefter. Regeringen stärker också sektorn genom tillskott till de generella statsbidragen med 6 miljarder kronor per år i permanenta satsningar till kommuner och regioner.

Fru talman! Jag instämmer med Mirja Räihä om att det krävs både fler anställda och större satsningar på vårdpersonalen. Brist på personal med rätt kompetens i sjukvården har aldrig varit så påtaglig som nu. Arbetsituationen för anställda inom hälso- och sjukvården behöver bli bättre. För att attrahera och behålla kompetens krävs trygga anställningar, en god arbetsmiljö och möjlighet till utveckling i arbetet. I budgetpropositionen för 2023 avsätter regeringen därför 3,2 miljarder kronor under detta år för att stödja regioner och kommuner i deras arbete med att stärka kompetensförsörjningen i hälso- och sjukvården. En faktor för att öka kompetensen i vården är att fler sjuksköterskor vidareutbildar sig till specialistsjuksköterskor. För att få fler sjuksköterskor att vidareutbilda sig avsätter regeringen i budgetpropositionen sammanlagt 500 miljoner kronor för 2023. Regeringen avsätter även 100 miljoner kronor från och med 2023 för att möjliggöra utvecklings- och karriärmöjligheter för specialistsjuksköterskor.

Regeringen anser att det nationella åtagandet för kompetensförsörjningen behöver stärkas och gav därför i går Socialstyrelsen i uppdrag att, tillsammans med Nationella vårdkompetensrådet, ta fram ett förslag till nationell plan för att förbättra hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning.

Jag vill avsluta med att säga att jag självklart delar ledamotens engagemang när det gäller att förbättra situationen i sjukvården, och hon kan vara trygg med att regeringen tar den här frågan på allvar. Jag ser fram emot vårt samtal och diskussion i den här frågan.

Anf. 2 MIRJA RÄIHÄ (S):

Fru talman! Jag får börja med att tacka statsrådet för svaret. Men det är ändå som att vi har två olika åsikter om och två olika erfarenheter av hur sjukvården fungerar just nu. Det hänger givetvis ihop med de erfarenheter som jag har och som statsrådet har.

Jag har varit anställd inom Region Stockholm i 42 år. Det är jättelänge. Jag är fortfarande anställd på Tema Cancer på Karolinska Universitetssjukhuset. Det gör att jag har ett engagemang i de här frågorna.

SKR har varit tydlig i sitt budskap om att behovet av generella statsbidrag till kommuner och regioner ligger på i storleksordningen 20 miljarder. Regeringen har beslutat om 6 miljarder. Det är inte heller 6 miljarder som oavkortat går till regionerna, utan det ska delas med 290 kommuner. Då blir det inte så jättemycket i kassan per sjukhus.

Fru talman! Statsrådet avslutar sitt anförande med att säga att jag ska känna mig trygg med att regeringen tar frågan på allvar. Men jag kan inte hålla med. Jag är inte riktigt trygg. Allra minst trygg blev jag i går när jag läste om Ivos senaste inspektion i den delrapport som har kommit ut.

Ivo har inspekterat 27 sjukhus i 21 regioner. Av dem får 26 nedslag i fråga om kvalitet och att det finns stora brister. Det 27:e har inte fått sitt svar. Det är Oskarshamns sjukhus.

För Region Stockholms del har man inspekterat Danderyds sjukhus AB, Södersjukhuset AB, Karolinska Huddinge och Astrid Lindgrens barnsjukhus som tillhör Karolinska Universitetssjukhuset.

Två av de inspekterade sjukhusen riskerar dessutom stora viten för att bristerna är så stora. För Sundsvalls sjukhus handlar det om 15 miljoner kronor och för Akademiska sjukhuset i Uppsala handlar det om 20 miljoner kronor för att bristerna är så omfattande.

Det som Ivo anger för de 26 sjukhusen är att man har dygnslånga väntetider på akuten och utbredd korridorvård. Korridorpatienterna får bjällror eller kastrullock för att uppmärksamma personalen för att det inte finns någon ringledning. Än mindre finns det syrgasuttag. När jag läste den rapporten i går var det rakt igenom en väldigt sorglig läsning.

Fru talman! I en DN-intervju den 17 januari, i veckan, säger statsrådet att det finns stora problem. Där är vi nog eniga med varandra. I samma andetag säger statsrådet: Vi bygger ut antalet vårdplatser. Det är nödvändigt för att vi ska kunna kapa köer, ge en god och nära vård och kunna leva upp till hälso- och sjukvårdslagen.

Jag håller fullständigt med. Men det är lite svårt att tro att det här är någonting som är snutet ur näsan, för samtidigt har neddragningarna pågått väldigt länge. Jag ställde en fråga om Region Stockholm i min interpellation, och det beror givetvis på att det är den region jag känner allra bäst.

Man kan titta på hur det ser ut på helgerna när köerna och väntetiderna på akutmottagningarna i Region Stockholm har varit väldigt långa. Covid-19 pågår fortfarande och fyller akutmottagningarna. Därtill har man säsongsinfluensa, som inte heller är någon jättelättsam sjukdom för framför allt äldre människor. Man har vinterkräksjuka, och barnakuten har fyllts på av RS-virusinfekterade barn.

Varje gång detta händer börjar givetvis vårdköerna byggas upp, och vi behöver prata om hur man kapar köerna. Jag återkommer till det i nästa inlägg.

Anf. 3 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för inlägget och framför allt för interpellationen! Det är imponerande insatser som du har gjort i hälso- och sjukvården, och du har en erfarenhet som få människor har.

Det är precis den här erfarenheten hos hälso- och sjukvårdens personal som sjukvårdshuvudmännen tar till vara alldeles för dåligt. Jag har mött så många medarbetare som berättar att de har fört fram sina synpunkter och berättat om brister – och sedan händer ingenting. Precis som ledamoten säger har detta pågått väldigt länge.

Jag vill lyfta fram det första problem som jag har valt att ta itu med och som även den här riksdagen fattade beslut om redan i december 2021 efter ett initiativ i socialutskottet, där jag var ordförande: Vi har för få vårdplatser.

Det har varit ett mantra väldigt länge att vi kan minska ned antalet vårdplatser, för vi har en medicinsk utveckling som gör att vi slipper att vårda människor på sjukhus i flera dygn. Det är klart att jag är jätteglad för läkemedel som kan ersätta en operation eller för att man kan få dagkirurgi i stället för att läggas in.

Men det är ändå så att vi behöver fler vårdplatser. Varje gång det ”stasar” på akuten kan det bero på att hemsjukvården är för svag och att den hade behövt mer medicinsk kompetens eller mer läkarinsatser. Det kan handla om att vi inte har platser på rätt avdelning, för det kanske är utlokalisering som är allra mest sårbart när man inte har rätt kompetens på en avdelning. Men det kan även handla om överbeläggning. Det är många faktorer som gör att det blir kö och att det ”stasar” i systemet.

Då måste man våga säga det som riksdagen sa och som jag är mycket glad över att Socialdemokraterna senare följde efter, för då var vi eniga: Vi måste öka antalet vårdplatser. Det har varit ett mantra tväremot detta under lång tid i svensk hälso- och sjukvård, men nu har vi vänt det.

Staten är med och bidrar med pengar, och jag förstår fullständigt att man vill ha mer pengar. Som kommunpolitiker har jag alltid önskat mig det. Men det gavs rejält med pengar under pandemin som man inte kunde använda för att de var kortsiktiga. Därför har vi de här stora överskotten, som förstås sticker i ögonen på medarbetare, som undrar varför man inte använder dem.

Som regionpolitiker har man fullt ansvar för hälso- och sjukvården och arbetar under de lagar som vi har beslutat om i riksdagen. Då måste man också säkerställa att pengarna är långsiktiga, och jag kan ha förståelse för att man inte vågade använda tillfälliga statsbidrag under pandemin till att anställa personal.

Därför är min ambition nu att vi tillsammans ska titta på hur man kan använda alla de statsbidrag som finns för hälso- och sjukvården på ett bättre sätt. Vi kanske kan lägga ihop dem på ett annat vis så att de blir långsiktiga och regionerna kan anställa fast anställd personal. Det är först då man kan ha utveckling i yrket och förbättra arbetsmiljön.

Jag är villig att medverka till en annan syn på statsbidrag, men jag vill att pengarna går till sjukvården. Det är angeläget för regeringen att de inte kan försvinna bort till andra saker, som förstås kan vara lika viktiga. Det kan handla om kollektivtrafik, kultur och regional utveckling, som är mycket viktiga saker. Men vi har en tydlig adresslapp: Det är sjukvården som ska ha pengarna.

Generella statsbidrag är en fråga som ledamoten lyfter. Det ger såklart ett större utrymme. Men när man säger att det är 20 miljarder som ska gå till hälso- och sjukvården blir det inte så, precis som ledamoten säger, utan

det blir en mindre del. Vi har noterat att Socialdemokraterna föreslår en fördubbling jämfört med regeringen av generella statsbidrag.

Men vad blir då skillnaden mellan Socialdemokraterna i riksdagen och regeringen? Det blir faktiskt någonstans runt 1,3 miljarder till sjukvården. Av de 6 miljarder ni lägger mer blir det bara 1,8 som går till regionerna, och en del behöver gå till kollektivtrafik och annat. Då blir det kanske 1,5 miljarder kvar. Sedan har ni gjort en besparing i budgeten på sjukvården på 200 miljoner under avsnitt 9. Det är alltså 1,3 miljarder kvar som ni ger mer än regeringen. Jag tror inte att det är det som är skillnaden mellan bra och dåligt, utan det är många fler faktorer som spelar in.

Men regeringen kommer att återkomma i frågan om ekonomiska resurser. Vi lyssnar noggrant till sjukvården, och vi tvekar inte att stödja mer om det behövs.

Anf. 4 MIRJA RÄIHÄ (S):

Fru talman och statsrådet! Jag tänker fortsätta att prata om bristen på vårdplatser, för jag tror mig ha en rätt god bild av skälen till att vi har alltför få vårdplatser.

I Region Stockholm minskade antalet vårdplatser när man byggde Nya Karolinska. Det blev en rejäl minskning av antalet vårdplatser. Jag vet inte vad det berodde på – att stockholmarna inte blir sjuka eller att tomten var för liten. Det återstår att prata om.

Bristen på vårdplatser gör att människorna far illa. I Ivos rapport, som beskriver vad inspektörerna har sett, kan man läsa att patienter ligger i korridoren i en säng utan syrgas och ringklocka. På något sjukhus har man skickat hem en patient med sepsis, alltså blodförgiftning, som egentligen borde ha lagts in. Jag kan tänka mig vilken mardröm det måste ha varit för läkaren att skicka hem en så sjuk patient för att man inte har några vårdplatser.

De här frågorna känns givetvis i hjärteroten, och det är väl bra att statsrådet ändå har en plan för hur vi ska jobba för att vi ska kunna öka antalet disponibla vårdplatser.

Men man måste komma ihåg en sak. Som jag sa har jag jobbat i 42 år inom Region Stockholm. Jag tillhör den sista generation som är så lojal med och trogen sin arbetsplats. De som kommer efter mig kommer inte att vara det. De kommer inte heller att låta sig nöjas med det som vi har låtit oss nöjas med: att det här är ett jätteroligt jobb. Ni anar inte hur roligt det är att vara undersköterska i akutsjukvården! Jag ser ungdomarna där, och det är så himla kul. Men det är inte den bild man har i dag, och det är det som minskar lojaliteten och detta att vara trogen.

Det som har hänt i Region Stockholm, till exempel, är att man så sent som 2019 på hösten varslade 350 undersköterskor och 250 läkare om uppsägning bara på Karolinska på grund av ekonomin och på grund av arbetsbrist. Jag har aldrig haft arbetsbrist på min arbetsplats – aldrig någonsin. Man anger att skälen är att vården har flyttat ut på stan, men samtidigt är de som ligger inne sju resor sjukare. Det är väldigt sjuka patienter som behöver god omvårdnad. Detta tog man inte hänsyn till, för man skulle spara pengar.

Sedan kom pandemin, och då försköts varslen. Då behövde helt plötsligt alla vara kvar och ta hand om covid 19-patienter, i synnerhet under det första jättetunga skedet. När det där var över, 2020, togs varslen upp igen. Men antalet hade minskat. Då var det 157 undersköterskor – hur man nu kom fram till den siffran – och 109 läkare som skulle få gå på grund av arbetsbrist. Men man minskade inte varslet på grund av man behövde fler, utan det berodde på att det var så många som hade slutat under tiden på grund av det otrygga läget och pandemin. Därför kunde man minska varslet. I slutändan drog man tillbaka varslet, men då hade alla de som man hade behövt säga upp redan slutat. Det blev alltså en ordentlig minskning.

När vi pratar om disponibla vårdplatser handlar det inte om en säng, en ringklocka och syrgas. Det krävs givetvis en sjuksköterska och en undersköterska som ska stå för omvårdnaden. Hur man får människor att söka både till sjuksköterskeprogrammet och till att läsa till undersköterska är ett uppdrag som är jättetungt och jättestort. Och jag lovar: Jag hjälper till!

Anf. 5 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för samtalet och för all den erfarenhet vi får med oss! Jag är förhindrad att fatta beslut för Region Stockholm eftersom man har regionalt självstyre, så jag har förstås svårt att gå in i de här frågorna. Region Stockholm har fullt ansvar för sin verksamhet.

Jag delar dock fullt den bild som Ivo ger. Det går inte att väja undan för den. Vi har samtidigt Arbetsmiljöverket, som är ute och gör sina inspektioner. Det är dessa verktyg vi i staten använder, och jag tror att vi måste vara transparenta.

Om ledamoten har följt de inlägg jag har gjort i riksdagen under de senaste fyra åren märker hon att jag alltid har sagt att vi är väldigt bra i sjukvården. Vi har en fantastisk kompetens, och vi lyckas med jättemycket. Men samtidigt har vi problem. Och just nu måste jag nästan bara prata om problemen, för de är så stora och påtagliga att jag måste ta itu med dem.

Det är därför regeringen inte bara har lagt pengar i budgeten utan också i går fattade beslut om att ta ett nationellt grepp om kompetensförsörjningen. Varje region gör verkligen vad den kan, men det fungerar inte att göra detta splittrat i 21 delar. Ibland behöver man nationella grepp.

Vi har i dag en för låg lägstanivå. Det är för låg bemanning, så vi klarar inte att ge personalen den sommarsemester som den har rätt till. Vi klarar inte av julen, när det kommer flera virus som härjar samtidigt. Skulle vi då klara kriser i form av ett krig eller en invasion? Inte en chans! Vi har således alla skäl i världen, för vardag och för större kriser, att öka lägstanivån i hälso- och sjukvården.

Vi måste få till fler vårdplatser, bemannade med rätt kompetens. Det handlar om fast anställd personal som ska orka arbeta det heltidsmått man har. Jag har inga problem med att man vill gå ned i tjänst av personliga eller privata skäl. Det har man all rätt att göra. Men många går ned därför att man inte orkar med yrket, därför att det är för tungt på ens arbetsplats. Då är det ett arbetsgivarproblem. Då måste man förändra situationen.

Siffror från Vårdförbundet visar att om alla barnmorskor som arbetar deltid, vilket många gör beroende på arbetstyngden, skulle gå upp till heltid skulle det motsvara 790 fler heltidstjänster för barnmorskor. Det är helt fantastiskt! Då är det arbetsmiljön det handlar om.

I går beslutade alltså regeringen att ta ett nationellt initiativ där vi ska använda Nationella vårdkompetensrådet, som tillsattes för tre år sedan av den förra regeringen. Jag har många gånger i denna kammare sagt att det var ett mycket bra beslut: att inte bara säga att detta är regionernas uppgift utan att faktiskt ta ett nationellt ansvar. Nu förstärker vi rådet och ger det lite större mandat. De ska plocka fram de konkreta åtgärder som krävs som leder till reella förbättringar.

De ska också se till att vi får fram underlag och statistik så att vi kan planera framåt. I dag har vi inte ens en planeringshorisont för fler undersköterskor, sjuksköterskor, arbetsterapeuter eller fysioterapeuter. Det finns ingen bild av detta från statens sida, utan det är enstaka bilder från regionerna vi har att leva med. Vi behöver alltså ta ett rejält grepp.

Rådet började sitt arbete redan i går. Utifrån det uppdrag regeringen gav på förmiddagen hade de sitt första sammanträde i går. De kommer löpande att rapportera till regeringen, men de har också några fasta tillfällen varje halvår där vi är beredda att fatta beslut.

De behöver också arbeta i dialog med kommuner och regioner. Vi bad dem att inte bara titta på regionernas sjukvård utan också på kommunernas hälso- och sjukvård, som är en betydande del i dag och som är jätte viktig för människor. Det kommer alltså att handla om hela hälso- och sjukvården, kommunal och regional.

De behöver förstås samtala även med de privata arbetsgivare som finns. De behöver samtala med alla professionernas fackförbund och organisationer, med patientorganisationer, med akademien och med utbildningsanordnare. De har ett brett uppdrag för att samla in alla åsikter så att vi på riktigt kan göra skillnad.

Jag är väldigt glad över den starka önskan som finns från alla partier att förbättra arbetsmiljön. Vi finns ju i varje region och i varje kommun. Med gemensamma krafter ska vi i närtid visa personalen att det blir en förändring. Det måste vi, både för patienternas och för personalens skull.

Anf. 6 MIRJA RÄIHÄ (S):

Fru talman! I går tittade jag lite på siffrorna över hur många som sökt dessa utbildningar, både sjuksköterskeprogrammet och gymnasiets vård- och omsorgsprogram. Inför vårterminen 2023 sökte 2 433 till sjuksköterskeprogrammet. Det är alldeles för lite. Till gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram sökte 4 322. Dessa siffror har varit minskande i många år, oavsett vem som har styrt. Där måste man in och titta: Hur ökar vi antalet sökande till dessa utbildningar?

Givetvis är det villkoren det handlar om. Det handlar om lönen, men det handlar också om att titta på om vi exempelvis kan minska heltidsmättet något. Det är en viktig grej. Jag pratar inte om sex timmars arbetsdag men om att minska måttet något. Det måste finnas morötter för att söka till dessa yrken.

Problemet är också att man kanske läser till sjuksköterska men sedan slutar efter några år och söker sig någon annanstans. Det finns sjuksköterskor som jobbar på Scania i Södertälje, för då vet man till exempel vilka arbetstiderna är.

Jag vill också ta upp kökapningen när det gäller vårdplatser. Region Stockholm har hållit på med det under hela hösten. I dag uppfyller man faktiskt 82 av 88 vårdgarantier, men till vilket pris? Detta har gjorts på helgerna. Man har opererat på helgerna, och då måste operationspersonalen, anestesipersonalen, vårdavdelningarna och uppvaket jobba övertid. Och det gör man, med risk för den egna hälsan. Köerna är borta, men nu får man nya köer efter julhelgerna.

Jag är fortfarande orolig, men jag tycker ändå att det är bra att statsrådet nu säger att man ska jobba med de här frågorna. Jag vill tacka för debatten. Den var uppfriskande och hälsosam.

Anf. 7 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag vill verkligen tacka ledamoten för att frågan har lyfts i dag. Det är helt nödvändigt att vi håller i den.

Jag skulle gärna, även om de unga människorna på läktaren just lämnade oss, berätta om alla fördelarna med yrket, att få vara med och jobba med omvårdnad och medicinska frågor. Men jag måste i dag faktiskt också fokusera på allt som inte fungerar. Det går inte att bara måla upp en rosa bild, för det är inte så i dag.

Det handlar just om att locka tillbaka dem som har lämnat yrket. Vårdförbundet brukar säga att 12 000–13 000 sjuksköterskor har lämnat yrket. Tänk om vi kunde attrahera dem! Då måste de, precis som ledamoten säger, kunna lita på att det är annorlunda när de kommer tillbaka. De måste kunna veta att har jag en ledig helg är det en ledig helg då jag inte blir inringd.

Jag förstår att regionerna gör vad de kan för att kapa köer. Det är dyra maskiner som man vill använda många fler timmar. Men det är skillnad på människor och maskiner. Maskiner kan du använda många timmar. En del blir till och med väldigt bra av att användas många timmar. Men vi människor måste ha återhämtning. Man kan inte tänka att maskinerna ska användas varenda timme och sedan använda människorna på samma sätt. Man måste göra skillnad.

Det blir en belastning när man just har haft en tung jul- och nyårshelg, och en trettondagshelg som kanske är den värsta, och sedan dessutom ska fylla på ännu mer. Som arbetsgivare måste man se till att uppfylla de arbetsmiljökrav som ställs. Det är därför både Ivos och Arbetsmiljöverkets inspektioner är viktiga. De synliggör problemen, och varje sjukvårdshuvudman måste ta dem på allvar.

Jag hoppas verkligen att vi gemensamt från politiken kan vara tydliga och hålla i detta och även ge förutsättningar. Det kan handla om pengar, men det kan också handla om att de som är ledare på en avdelning eller i ett arbetslag ska få mer mandat att vara just chefer och ledare. Det ska inte vara för mycket styrning centralt, utan de ska ha möjlighet att göra de förändringar som just den egna personalgruppen behöver. Där tror jag också att vi har ett arbete att göra framöver.

Tack, ledamoten, för en mycket viktig fråga! Jag ska göra mitt bästa. Återkom annars och skäll lite på mig!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2022/23:104 om statistik över hushållens tillgångar och skulder

Anf. 8 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Ingela Nylund Watz har frågat mig när jag och regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag för att möjliggöra insamling av uppgifter om hushållens tillgångar.

Utredningen om statistik över hushållens tillgångar och skulder, som har sin grund i ett tillkännagivande från riksdagen, överlämnade i november 2022 betänkandet *En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder* (SOU 2022:51) till regeringen. Utredningen föreslår att statistik över hushållens tillgångar och skulder ska tas fram på grundval av uppgifter från bland annat olika slag av finansiella företag.

Finansdepartementet remitterade den 21 december 2022 utredningens betänkande till myndigheter, kommuner och andra sammanslutningar och remisstiden löper ut den 21 april 2023. Remissförfarandet syftar bland annat till att ta reda på vad de som berörs av förslaget tycker om det och vilket stöd som förslaget har. Det innebär sammanfattningsvis att regeringen ännu inte har tagit ställning till om den aktuella insamlingen av uppgifter över hushållens tillgångar och skulder ska möjliggöras.

Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet Wykman för svaret, även om det var väldigt kortfattat.

I Sverige har vi, som statsrådet är väl medveten om, under många år fattat beslut om åtgärder för att stärka den finansiella stabiliteten i vårt land efter 90-talets kriser, inte minst finanskrisen. Vi ser också att ytterligare åtgärder kommer att behövas åren framöver.

Den här interpellationen handlar om ett specifikt område där vi behöver veta mer. Vi har god kännedom om hushållens skuldsättning. Det är bra. Men vi vet alldeles för lite om hushållens tillgångar. Det är mindre bra. Det innebär nämligen att vi i politiken och de myndigheter som är ansvariga för att värna den finansiella stabiliteten i Sverige inte har en heltäckande bild av läget.

Det finns förvisso många tyckare på området. Men det finns inte längre några säkra data eftersom uppgifterna försvann från självdeklarationen 2007, när förmögenhetsskatten avskaffades. Till detta kan också läggas att bristen på den typen av data försvårar för forskningen på området. Det är olyckligt.

Hushållens höga skuldsättning har under flera år varit ett rejält orosmoln. När räntorna stiger och inflationen är hög krymper hushållens marginaler rejält. Det är ett obehagligt faktum. Mot den bakgrunden är Riksbankens önskemål från våren 2019 om att utreda möjligheterna att samla in statistik också över hushållens tillgångar begripligt. Hade man kunnat göra det hade det redan varit gjort. Men det visade sig att Riksbanken gjorde den korrekta bedömningen att det inte fanns stöd i lagstiftningen för det. Därför vände man sig till finansutskottet och begärde att få en utredning på området.

År 2019 fattade finansutskottet beslut om tillkännagivandet som statsrådet nämner. Jag ska, för att visa hur bred enigheten var, citera vad som faktiskt stod i betänkandet. ”Det behövs en ny detaljerad statistik över hushållens tillgångar och skulder för att Riksbanken och Finansinspektionen och eventuellt andra berörda svenska myndigheter ska kunna göra djupgående analyser av skuldutvecklingen, bedriva ett krisförebyggande arbete och motverka finansiell instabilitet i det svenska samhället.” Noterbart är att också Internationella valutafonden sedan flera år tillbaka har uppmanat Sverige att samla in och bygga upp detaljerad statistik på området.

I utredningen som Finansdepartementet har skickat ut på remiss finns det konkreta förslag. I betänkandet föreslår man ett ikraftträdande den 1 januari 2024. Det är bråttom. Vi lever i en orolig omvärld.

Jag har respekt för att statsrådet vill invänta remissvaren. Men jag tycker inte att det är för mycket begärt att här i dag, när vi ändå diskuterar frågan, få veta ifall statsrådet gör samma bedömning som Riksbanken, Finansinspektionen, Internationella valutafonden och flera andra om att den typen av statistik behövs för att vi på ett bättre sätt ska kunna värna den finansiella stabiliteten i Sverige.

Anf. 10 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Sverige befinner sig i ett mycket stressat läge. Mycket av det beror givetvis på den oroliga omvärldssituationen med Rysslands krig i Ukraina. Det beror inte heller lite på den energipolitik och förändring som har varit när det gäller den svenska energiproduktionen på senare år. Vi har till exempel inte längre sex kärnkraftsreaktorer. Vi har också, precis som interpellanten påpekar, problem med hushålls och företags skuldsättning.

Som myndigheterna beskriver är det något stressat, oklart eller prövande när det gäller hur hushåll och företag står emot i en miljö med högre räntor och hög inflation. Det är bra att också Socialdemokraterna, via Ingela Nylund Watz, har insikt om vilka problem Sverige har och att vi behöver möta dem tillsammans.

Frågan om statistiken och statistikinsamlingen och hur den processen ser ut har jag redogjort för i mitt svar. Det fanns ett uppdrag från riksdagen. Regeringen hanterade det genom att tillsätta utredningen. Utredningen har kommit med sitt förslag. Förslaget är nu utskickat på remiss. Därefter tar givetvis sedvanlig beredning av svaren vid. Jag tror att också Ingela Nylund Watz har respekt för den processen, att hon tycker att det är bra och tjänar Sverige väl att vi har den typen av ordning och reda och inte har statsråd som föregår processen. Jag tror att jag och ledamoten i grunden är överens om att det är en god ordning.

Det finns en elefant i rummet här. Om man vill ha den typen av statistik är det Socialdemokraterna och Ingela Nylund Watz som, kanske tvärtemot vad hon själv vill göra gällande, är en betydande del av oron och problemet. Socialdemokraterna har nämligen talat om att införa nya typer av förmögenhetsskatter. De har hetat lite olika saker: miljonärsskatt eller beredskapsskatt. Det var tydligt att de skulle inrikta sig på människors egendomar på något sätt, eftersom det signalerades tydligt att fastigheter var en egendom som skulle undantas. Då får man anta att det var egendomsbeskattning.

Ingela Nylund Watz får rätta mig om jag har fel. Men det fanns väl en diskussion på Socialdemokraternas partikongress om att man kanske inte ville gå ut med att man skulle ha en förmögenhetsskatt men i alla fall kunde lova ett sådant här register som ett potentiellt första steg? Jag tror att Socialdemokraterna och Ingela Nylund Watz skulle göra statistikfrågan en tjänst genom att klargöra sina riktiga motiv bakom att man vill ha detta, om det finns en koppling till förmögenhetsskatt, hur diskussionen på partikongressen såg ut och om det här var en del av diskussionen eller inte.

Om många har känslan att det här egentligen är ett intresse hos Socialdemokraterna som ett första steg mot att införa förmögenhetsskatt är det klart att många blir oroliga. Det väcker ett visst motstånd. Förmögenhetsskatten bidrog till att Sverige fick allvarliga problem med företagsklimatet, jobbskapandet, tillväxten och i förlängningen välfärden och dess finansiering.

Jag tror att den som kan bidra mest till att föra diskussionen och processen framåt är Ingela Nylund Watz. Om man kan försäkra och lova att detta inte har någonting med förmögenhetsskatt att göra och att Socialdemokraterna absolut aldrig kommer att införa en sådan tror jag att det skulle bli lättare för många att ta sig an diskussionen.

Anf. 11 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Jag beklagar att statsrådet i stället för att fördjupa diskussionen om det behov som Riksbanken och Finansinspektionen ser, det vill säga att Sverige ska få ökade kunskaper om hushållens hela situation, grälsjukt börjar diskutera Socialdemokraternas partikongresser eller huruvida Socialdemokraterna vill införa förmögenhetsskatt eller inte. Vi gav tydliga besked om det före valet. Det vet statsrådet Wykman. Men statsrådet Wykman använder nu anfall som bästa försvar i frågan.

Det är tråkigt att vi inte kan föra en lugn och saklig diskussion om att våra två tunga myndigheter i Sverige tillsammans med IMF önskar få verktyget att se hur också tillgångssidan ser ut för de svenska hushållen. Jag tror att det vore bra om vi kunde föra en sådan lugn och sansad diskussion.

Som jag sa i mitt första inlägg har jag stor respekt för att beredningsprocessen i Regeringskansliet ska ha sin gång. Men jag tycker att det är lite begärt att klämma statsrådet Wykman på Moderaternas, eftersom statsrådet företräder Moderaterna, ståndpunkt i frågan. Moderaterna i finansutskottet var, enligt det citat jag tidigare läste upp, eniga. Det vore befriande ifall vi kunde få en hint om statsrådets färdriktning i frågan.

Kan det vara på det sättet att statsrådet känner en viss osäkerhet när det gäller om det största partiet i regeringsunderlaget, Sverigedemokraterna, skulle släppa fram en proposition på området eller säga stopp? Sverigedemokraterna var det enda partiet i finansutskottet som motsatte sig att gå fram med tillkännagivandet som sedan blev riksdagens beslut. I Tidöavtalet regleras det tydligt att varje proposition, varje regleringsbrev och i stort sett varje mått och steg regeringen tar ska förankras hos samtliga samarbetspartier i regeringsunderlaget.

Som en parentes i sammanhanget kan vi också konstatera att statsrådets brist på klara svar i frågan om möjligt blir än mer bekymmersamt i ljuset av att regeringen nu, trots massiv kritik från Lagrådet, i 20 års tid vill sekretessbelägga information om hur elstödet faller ut. Det är ett ställningstagande som skulle ligga väl i linje med dem som inte anser att det är nödvändigt att veta hur hushållens tillgångar ser ut, fru talman.

Men oavsett vilka de egentliga skälen är till att statsrådet i dag inte kan lämna besked om det kommer någon proposition från regeringen i linje med utredningens förslag eller Riksbankens, Finansinspektionens och riksdagens önskemål tycker jag att det är angeläget nu på grund av inflationen, räntorna, kriget i Ukraina och lågkonjunkturen som vi är på väg in i. Vi frestas på, både samhälleligt och individuellt. Det är angeläget att få någon typ av besked från statsrådet eftersom vi lever i en väldigt osäker tid, precis som statsrådet också sa.

Om statsrådet inte tycker att den här vägen är lämplig – har statsrådet då någon annan idé om på vilket sätt man skulle kunna tillmötesgå Riksbankens, Finansinspektionens, IMF:s och flera andra aktörers önskan om att skapa en helhetsbild av hushållens tillgångar och skulder i Sverige för att bättre värna den finansiella stabiliteten?

Anf. 12 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Först och främst tycker jag att Ingela Nylund Watz entusiasm är bra. Det är bra att diskutera den här typen av frågor.

Möjligen kan man säga att entusiasmen har fått Ingela Nylund Watz att väcka den här frågan lite väl tidigt. Jag företräder ju regeringen, och som Ingela Nylund Watz vet har regeringen gjort precis det man kan förvänta sig här. Det kom ett uppdrag från riksdagen som ledde till en utredning vars förslag har skickats på remiss, och nu inväntar vi synpunkter som sedan får analyseras i den goda, sansade, demokratiska anda som vi har i Sverige. När remissvaren kommit in och analysen är klar finns det givetvis skäl att diskutera vad som står i dem.

Det som för många väcker ett antal frågor är vad Socialdemokraternas motiv är till att så gärna vilja ha den här statistiken. Ingela Nylund Watz varken bekräftade eller dementerade att förmögenhetsskatt eller register över förmögenheter var en central fråga på er partistämma. Var det en kompromiss eller inte att man i stället vill ha den här statistiken? Betraktar Ingela Nylund Watz detta som ett första steg mot att införa en förmögenhetsskatt?

Ingela Nylund Watz bedömning är korrekt. Socialdemokraterna var tydliga i valrörelsen när det gällde om någon form av förmögenhetsskatt skulle införas eller inte. Den hette lite olika saker, till exempel beredskapskatt och miljonärsskatt. Den hade lite olika namn, men alla syftade till att beskatta förmögenheter. Det är klart att om man vill införa förmögenhetsskatter behöver man den här typen av tillgångsregister på ett eller annat sätt.

Ingela Nylund Watz kan antingen bekräfta att Socialdemokraterna absolut inte avser att införa en förmögenhetsskatt, eller vara ärlig, öppen och transparent mot dem som lyssnar på den här debatten och säga att det är ett motiv till att man vill ha den här statistiken. Det kan vara antingen eller.

I grunden är det givetvis så att människor är väldigt trötta på det som Ingela Nylund Watz nyss gjorde. Hon förde en diskussion om Sverigedemokraterna, en diskussion som egentligen handlar om någonting annat även om man inte säger det, och gjorde allting till något slags politiskt spel eller gegga.

Myndigheternas anspråk på statistik är naturligtvis helt legitimt. Precis som också antyds kan en sådan statistik säkert se ut på olika sätt. Jag tycker att det är legitimt att myndigheter efterfrågar så god statistik som möjligt. Frågan är dock varför Ingela Nylund Watz och Socialdemokraterna efterfrågar den här statistiken. Jag tror att öppenhet, ärlighet och transparens från Ingela Nylund Watz och Socialdemokraternas sida skulle underlätta en konstruktiv diskussion om hur man går framåt.

Låt mig vara väldigt tydlig med att regeringen inte har några planer på att införa en förmögenhetsskatt. Vi har sett vad en sådan skatt gjorde med Sverige. Den gjorde det väldigt svårt med generationsskiften i företag. Den gjorde att vi fick ett dåligt entreprenörskapsklimat. Den gjorde att investerare tittade mot andra länder. Den gjorde att vi fick en utflytt av kapital från landet. Allt detta bidrog till de stora makroekonomiska problem som Sverige en gång i tiden hade med bristande sysselsättning, entreprenörskap och innovations- och omställningsförmåga i den svenska ekonomin. Det är inte en väg som den här regeringen avser att gå.

Ingela Nylund Watz har alla möjligheter att återkomma och vara tydlig kring huruvida den här statistiken ska användas för att beskatta förmögenheter eller om hon för Socialdemokraternas räkning kan lova att det absolut inte ska införas en förmögenhetsskatt baserad på den typ av tillgångslag som hon vill kartlägga hos hushållen.

Anf. 13 INGELA NYLUND WATZ (S):

Fru talman! Jag noterar att statsrådet Wykman fortsätter att vara grälsjuk kring förmögenhetsskatten. Jag deklarerade tydligt i mitt förra inlägg att Socialdemokraterna inte har något förslag om att införa förmögenhetsskatt i Sverige, och det vet statsrådet Wykman.

Det är också intressant i det här sammanhanget att statsrådet framhåller behovet av öppenhet och transparens. Det kanske är lite jobbigt för en företrädare för en regering som i 20 år vill sekretessbelägga uppgifterna om vilket elstöd hushållen i Sverige får. Det är ett förfarande som är helt apart när det handlar om den svenska offentlighetsprincipen. Jag tycker att det var lite magstarkt.

Min poäng med att väcka den här frågan i dag är att vi är på väg in i en situation i den svenska och europeiska ekonomin, och i omvärldsekonomin, som är väldigt skakig. Vi har ett bekymmer med hushållens höga skuldsättning i Sverige – det är statsrådet och jag överens om.

Om statsrådet tycker att det är obehagligt att Socialdemokraterna tycker att det är rimligt att införa en möjlighet för myndigheter med ansvar för att värna den finansiella stabiliteten att också få data på hushållens tillgångar kan han väl bortse från det. Det är ju ändå så att kravet kommer från just de myndigheter som har det ansvaret.

Jag känner att vi som lagstiftare har ett ansvar att, om det är möjligt, tillgodose önskemålen från myndigheterna – i det här fallet framför allt Riksbanken och Finansinspektionen. Jag beklagar om det är så att statsrådet Wykman – som för övrigt också egentligen vill avskaffa amorteringskravet och öka på den finansiella instabiliteten – inte är beredd att lämna tydligare besked i den här frågan nu, för krisen står för dörren.

Anf. 14 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Den här regeringen kommer alltid att värna den finansiella stabiliteten. Den här regeringen kommer alltid att vara på hushållens sida och se till att vi har ett tryggt och pålitligt finansiellt system.

Ingela Nylund Watz ägnar sig åt ordlekar. Att Socialdemokraterna inte har något förslag betyder ju inte att Socialdemokraterna inte kommer att ha ett förslag om förmögenhetsskatt den dag de har tillgång till information om hushållens ekonomi på detaljnivå och kan beskatta den på det sättet. Det är den frågan som ställs, och det är den frågan Ingela Nylund Watz inte ger något svar på.

Socialdemokraterna har dessutom förslag på olika typer av förmögenhetsskatter, även om de kallas beredskapsskatt, miljonärsskatt och så vidare. Man måste alltså tro att Ingela Nylund Watz vill ha tillgång till den här statistiken för att kunna gå vidare med utformningen av de förslagen. Att man inte *har* betyder inte att man inte *kommer att ha*; det förstår folk som lyssnar på detta.

Elstödet ligger utanför den här debatten. Spontant kan jag notera ett antal argument som kan göra en tveksam till att man ska kunna begära ut sin grannes elräkning. Jag undrar också vart man vänder sig för att begära ut detaljinformation om hushållens elräkningar i de fall tidigare elstöd har betalats ut. Man kan fundera på hur klokt det är att internationella konkurrenter till stora svenska bolag ska kunna begära ut detaljerad information om deras elanvändning. Jag tänker också på om man som kvinna har miss-handlats av sin man – ska den mannen då kunna ta reda på om man bor kvar i villan genom att begära ut elkonsumentionen?

Ingela Nylund Watz tycker uppenbarligen sådana här saker. Personligen tycker jag att det finns rätt många svåra frågor att besvara innan man tycker att det är en självklart god idé att ge varandra detaljerad information om varandras liv på det sättet. För Ingela Nylund Watz verkar det dock inte finnas någon gräns för hur mycket information man ska samla in om varandra, oavsett om det gäller ens tillgångar eller andra saker i ens privatliv. Låt mig säga att regeringen har en lite mer pragmatisk och verklighetstillvänd syn på denna fråga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2022/23:106 om införande av jämlikhetsdata för att komma åt strukturell rasism

Anf. 15 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill först säga hej till skolklassen som är på läktaren. Det är roligt att se att det finns intresse från den yngre generationen.

Fru talman! Annika Hirvonen har frågat mig om jag kommer att införa insamling av jämlikhetsdata i Sverige. Låt mig börja med att kommentera de uppgifter som framkommer i bland annat Brottsförebyggande rådets fördjupade rapport om afrofobiska hatbrott som Annika Hirvonen refererar till.

Att människor utsätts för verbala påhopp och våld på grund av sin hudfärg är oacceptabelt. Att en hög andel av dem som utsätts är barn och unga gör frågan än mer angelägen. Alla i Sverige ska också kunna känna sig trygga med att offentliga verksamheter som till exempel hälso- och sjukvården har den kunskap som behövs för att kunna ge en kvalitativ och likvärdig vård. Ingen i Sverige ska behöva utsättas för rasism eller diskriminering.

Uppgifter som kan ge kunskap om människors livsvillkor med koppling till rasism och diskriminering är viktiga, och många gånger nödvändiga, för att utforma och följa upp regeringens politik på området. Begreppet jämlikhetsdata är brett och omfattar alla data som är av relevans, såväl kvalitativa som kvantitativa uppgifter. Det används av många aktörer i olika sammanhang, till exempel av EU-kommissionen i dess handbok om jämlikhetsdata 2016.

Brås rapport ger oss, tillsammans med myndighetens tidigare rapporter om antisemitiska och islamofobiska hatbrott, angelägen kunskap om både den utsatthet som olika grupper av människor lever med i Sverige och vilka konsekvenser den får. Nyligen har även Diskrimineringsombudsmannen beslutat att ta fram återkommande rapporter om förekomsten av diskriminering i samhället för att synliggöra på vilka sätt människor utsätts för diskriminering. Dessa rapporter utgör centrala underlag i arbetet med att förebygga och motverka rasism, diskriminering och hatbrott. Det utvecklingsarbete som bedrivs vad gäller till exempel hatbrottsmarkeringar och anmälningar om diskriminering blir därför av stor vikt för att statistiken på området ska kunna få större relevans i arbetet.

Annika Hirvonen nämner Diskrimineringsombudsmannens rapport från 2012 och framhåller vad hon ser som myndighetens slutsats i rapporten. Jag vill i sammanhanget peka på att rapporten lyfter fram att frågan är komplex och att det finns utmaningar när det gäller att inhämta känsliga uppgifter om människors levnadsvillkor. Inte minst skiljer sig inställningen till insamling av sådana data mycket åt mellan olika grupper i samhället, delvis på grund av olika historiska erfarenheter.

Det finns således skäl till att Sverige även fortsatt bör ha en restriktiv syn på statistik och datainsamling med koppling till etnicitet och att frågan därför kräver en djupare analys.

Kunskap är viktigt och ofta en nödvändighet för handling. I det fortsatta arbetet inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott kommer ny kunskap att tas fram. Det är också regeringens avsikt att se till att den kunskap som redan finns om bland annat människors utsatthet för rasism och diskriminering görs tillgänglig och används av berörda aktörer. Det är så vi skapar förändring.

Anf. 16 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Nyligen larmade ett flertal organisationer om de absolut yttersta konsekvenserna av rasism i Sverige. I hälso- och sjukvården har

man kunnat se hur barn med olika hudfärg har getts olika smärtlindring och hur kvinnor i förlossningsvården har fått sämre och mer osäker förlossningsvård med högre risk för mödradödlighet i samband med förlossningen. Det finns även ett fall då en man dog till följd av att man hänvisade till ”kulturell svimning” när mannen i själva verket var i akut behov av vård.

Föreställningar om skillnader mellan människor baserade på till exempel hudfärg som inte har någon grund i vetenskap är farliga. Så länge dessa föreställningar och deras konsekvenser inte synliggörs på ett strukturellt plan finns en risk att det hela viftas bort som enstaka incidenter och att adekvata åtgärder inte införs. Därför efterfrågar många nu strukturell datainsamling kopplad till rasism.

År 2021 gav Miljöpartiet i regering Brå i uppgift att ta fram den tredje i en serie rapporter som belyser rasismen i Sverige. De första rapporterna behandlade antisemitism och islamofobi. Brås nya studie om afrofbiska hatbrott synliggör det som väldigt många har vittnat om under lång tid, nämligen hur hatbrott sker öppet på gator och torg, i kollektivtrafiken och på skolor och arbetsplatser. Det kan vara alltifrån verbala påhopp, där n-ordet och andra nedsättande uttryck används. Men i nästan en femtedel av anmälningarna förekommer också våld, och det är ett alarmerande resultat.

Konsekvenserna för den individ som utsätts och som bär med sig oron för att utsättas sätter fysiska spår i kroppen i form av ohälsa. Det får förstås särskilt konsekvenser för barn.

Låt oss titta på Sveriges jämställdhetsarbete. Sverige är numera ett av världens mest jämställda länder när det gäller jämställdhet mellan kvinnor och män. Den mest centrala bakgrunden till det är att vi har väldigt bra statistik som är könsuppdelad. Könsuppdelad statistik har varit ett verktyg för forskare, men den har också gjort det väldigt enkelt att se strukturell ojämsställdhet och därmed möjliggjort rätt åtgärder.

Jag är övertygad om att om vi hade bättre kunskap om strukturell rasism skulle vi kunna nå motsvarande framsteg där. Sverige har ju fått kritik från både EU och FN för att vi saknar kunskap om rasism. Därför behövs jämlikhetsdata.

Anf. 17 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag delar helt Annika Hirvonen syn på att den strukturella rasismen som finns i vårt samhälle är ett reellt problem och att det är ett problem som kräver åtgärder. Här finns ingen som helst konflikt mellan mig, eller regeringen, och Annika Hirvonen. Frågan här gäller vilka åtgärder som ska vidtas för att hantera denna problematik.

Annika Hirvonen har i sin interpellation hänvisat till en rapport från Brå från 2012. Om detta var en enkel fråga hade man nog kunnat hantera det här för länge sedan. Slutsatsen i Brås rapport är dock att det är en komplex fråga. Om det inte hade varit det hade Annika Hirvonen miljöparti under alla regeringsår kunnat hantera frågan på det sätt som hon nu efterfrågar. Frågan är dock komplex.

Regeringen har långtgående planer för hur den ska hantera den strukturella rasism som bland andra afrosvenskar utsätts för. Vi har insatser inom ramen för planen, och de åtgärdsprogram mot olika former av rasism som

tidigare beslutats ligger fast. Regeringen kommer att fortsätta arbetet inom ramen för den nationella planen mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott med samma höga ambitionsnivå som den tidigare regeringen hade.

Bland dessa åtgärder finns både specifika insatser mot olika former av rasism och insatser som innebär bredare grepp mot rasism. Det handlar bland annat om insatser för att förebygga och motverka rasism inom skolan, hälso- och sjukvården och arbetslivet.

Som jag tidigare nämnde är det regeringens avsikt att bland annat arbeta för att kunskap om rasism och liknande former av fientlighet tillgängliggörs och används av olika aktörer. Som exempel kan nämnas att lärare, rektorer och andra aktörer som arbetar med barn och unga behöver ha relevant kunskap för sitt arbete i enlighet med skolans demokratifrämjande uppdrag men också för att kunna hantera olika uttryck av rasism och liknande former av fientlighet i klassrummet.

De kunskaphöjande insatser som Forum för levande historia i samarbete med Skolverket erbjuder anställda inom skolan fortsätter också att vara viktiga i arbetet mot rasism. Forum för levande historia genomför även insatser för att öka kunskapen om olika former av rasism i historien, i dag riktat till offentligt anställda i andra yrkesgrupper. Därutöver fortsätter även Socialstyrelsen, i enlighet med sitt uppdrag, att ta fram, utveckla och sprida kunskapsstöd för att motverka förekomsten av rasism, främja allas lika rättigheter och möjligheter inom hälso- och sjukvården och bidra till en jämlik vård.

Det här är bara några av alla de insatser som med regeringens stöd kommer att genomföras för att förebygga och motverka rasism. Åtgärder kommer som sagt att vidtas, men frågan om införande av jämlikhetsdata är en betydligt mer komplex fråga än vad Annika Hirvonen framför i den här debatten. Där krävs noggranna avvägningar mellan olika intressen.

Anf. 18 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Frågan om jämlikhetsdata är inte enkel. Men det är inte en ursäkt för att inte arbeta med den. Det som förespråkas av EU och FN handlar om jämlikhetsdata som baseras på frivillighet, anonymitet och självidentifikation. Med hjälp av de här kriterierna, att insamlingen är frivillig, anonym och baserad på självidentifikation, tar man bort många av de risker som verkligen vore väldigt allvarliga om det handlade om sådan registrering som gjorts på olagligt sätt i bland annat polisens romregister och som Miljöpartiet absolut inte förordar. Det har både inom företagsvärlden och i många andra länder gjorts många försök där man arbetat aktivt med jämlikhetsdata och utvecklat metoder som både är träffsäkra och eliminerar mycket av de risker som skulle finnas om det inte var frivilligt, anonymt och baserat på självidentifikation.

När FN nyligen granskade Sveriges arbete mot rasism påtalade man återigen avsaknaden av tillförlitlig kunskap. Här måste Sverige göra mer. Jag välkomnar verkligen att den här regeringen och Paulina Brandberg avser att arbeta vidare med den plan mot rasism och liknande former av fientlighet som Miljöpartiet arbetade fram i regeringen.

Samtidigt är jag orolig, eftersom det i Tidöavtalet finns spår av en rasistisk politik från Sverigedemokraterna, exempelvis uppmaningar till rasprofilering i polisens verksamhet. Det här är någonting som jag uppmanar statsrådet Paulina Brandberg att kraftfullt motarbeta och bevaka. Jag är övertygad om att det vore förödande om polisen systematiskt skulle visitera personer med mörk hy eller personer med ett utseende som gör att de till exempel liknar en viss flyktinggrupp som Sverigedemokraterna inte tycker om. Att bli utsatt för ”slumpmässiga kontroller” väldigt ofta är mycket påfrestande. Om polisen utsätter samma personer för visitationer finns det en risk att de till slut känner att polisen inte är på deras sida, trots att de är laglydiga och precis som alla andra gör sitt bästa för att bidra till samhället, gå till jobbet och betala skatt.

Det här är en utveckling som jag oroar mig mycket för när jag jämför det som står i Tidöavtalet med formuleringar hos Sverigedemokraterna. Jag skulle verkligen uppmana Paulina Brandberg att dels ta avstånd från rasprofilering som metod i polisens arbete, dels inte resignera inför att frågan om jämlikhetsdata är komplex utan föra den framåt. Här finns det möjligheter att hitta verktyg för att synliggöra strukturell rasism och därefter motarbeta den.

Anf. 19 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Som Annika Hirvonen nog känner till har vi i EU en dataskyddsförordning som är direkt bindande och tillämplig i alla medlemsstater. Den säger att det som huvudregel är förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung eller religiös övertygelse. Undantag kan göras under vissa förutsättningar, bland annat för behandling som är nödvändig för statistiska ändamål. Men det behöver alltid göras en avvägning av samhällsintresset i förhållande till integritetsrisker.

Dataskyddsförordningens förbud finns av en anledning. Det finns skäl att visa stor försiktighet i förhållande till insamling av känsliga personuppgifter av det här slaget. Metoder som eventuellt skulle kunna användas måste kunna garantera deltagarnas integritet. Vi vet att det finns grupper som är positiva till insamling av den här typen av data, men det finns också grupper som känner stor oro inför en eventuell insamling av den här typen av uppgifter. Det finns också överväganden att göra när det gäller klassificering eller gruppindelning, som också krävs vid behandling av en större mängd statistiska data. Det finns alltså skäl att vara fortsatt restriktiv med statistik och datainsamling med koppling till etnicitet. Detta är anledningen till att det här är en fråga som kräver en mycket djup analys.

Frågan om visitationszoner är någonting som den här regeringen kommer att utreda. Det finns ingen skrivning i Tidöavtalet som säger att det här kommer att ske utifrån ras eller etniskt ursprung. När man utreder den typen av förslag är det viktigt att det handlar om en åtgärd som likt alla andra åtgärder i vårt samhälle, särskilt inom rättsväsendet, självklart måste vidtas på ett rättssäkert sätt med beaktande av likabehandlingsprincipen enligt vår grundlag.

Frågan är som sagt komplex och kräver en djup analys. Men den här regeringen kommer att arbeta med en hög ambitionsnivå för att bekämpa den strukturella rasismen.

Anf. 20 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Först vill jag säga något om de farhågor som Paulina Brandberg lyfter fram. Den metod som EU förespråkar för jämlikhetsdata handlar om anonymitet, som undanröjer de risker kring integritet som statsrådet lyfter fram, frivillighet, som gör att den som på grund av exempelvis oro eller helt andra skäl inte vill svara på anonyma enkäter inte behöver göra det, och självidentifikation, vilket är jätteviktigt när det kommer till klassificering. Det är centralt att människor själva får identifiera sig.

Det här kräver djup analys, absolut, och min fråga är helt enkelt: Avser Paulina Brandberg att göra en sådan djup analys så att frågan kan föras vidare? Jag tror nämligen att det här är den mest centrala åtgärden om vi ska komma åt den strukturella rasismen på samma effektiva och breda sätt som vi har arbetat för jämställdhet mellan kvinnor och män.

Fru talman! När det gäller frågan om rasprofilering hos polisen riskerar visitationszonerna, som Paulina Brandberg mycket riktigt också antyder, att leda till att personer med utländsk bakgrund eller mörkare hudfärg oftare kommer att utsättas för visitation. Men det är faktiskt en helt annan formulering i Tidöavtalet som min oro handlar om, nämligen det som beskriver hur polisen ska bedriva sitt arbete ”effektivt”. Lyssnar man på till exempel Sverigedemokraternas Tobias Andersson menar ju han att polisen måste vidta rasprofilering just för att man anser att det är effektivt.

Jag tror att detta vore förödande ur perspektivet att folk kommer att utsättas för strukturell rasism.

Anf. 21 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Som jag sa inledningsvis vill jag verkligen understryka att uppgifter om människors utsatthet för rasism, diskriminering och hatbrott i vårt samhälle ska tas på största allvar. Regeringen fortsätter därför med ett stort antal insatser som genomförs av flera olika myndigheter.

Annika Hirvonen pratar om att insamlande av jämlikhetsdata är någonting som bygger på frivillighet och samtycke. Men att väga nytta mot risker och avgöra hur sådana data kan användas är kanske inte alltid en bedömning som den enskilde kan göra helt och hållet. Det vill jag understryka. Att kunna se hela bilden inklusive de risker som finns med den typen av insamling av data är ett väldigt stort ansvar att lägga på den enskilde. Det finns stora svårigheter i detta, och det är som sagt en fråga som kräver en mycket djup analys.

Vi kommer att fortsätta arbetet som ska bidra till att fördjupa kunskapen inom detta område. Vi kommer att med de metoder som finns i dag fortsätta att noggrant följa hur utbredd både den strukturella rasismen och annan form av diskriminering i samhället är.

Vi behöver också i det fortsatta arbetet ha en nära dialog med olika delar av civilsamhället för att kunna arbeta så effektivt som möjligt med den här problematiken. Det är så vi kan skapa bättre förutsättningar för arbetet med att förebygga och motverka olika former av rasism på ett sätt som faktiskt gör skillnad.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Bordläggning

Prot. 2022/23:49

20 januari

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

COM(2022) 540 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område, direktiv 2006/118/EG om skydd för grundvatten mot föroreningar och försämring och direktiv 2008/105/EG om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område

COM(2022) 541 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (omarbetning)

COM(2022) 542 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa (omarbetning)

§ 12 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 19 januari

2022/23:146 Självbestämmande som grund för ändring av juridiskt kön

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 januari

2022/23:241 EU-medfinansiering till nya stambanor

av *Daniel Helldén* (MP)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:242 Målet om kultur i hela landet

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2022/23:243 Elprisstödets utformning för ekonomiska föreningar och kooperativa näringsidkare

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2022/23:244 Förbättrad organisatorisk och social arbetsmiljö

av *Johanna Haraldsson* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2022/23:245 Rättssäkerhet i asylprocessen och därefter

av *Ulrika Westerlund* (MP)

till statsrådet Maria Malmer Stenergård (M)

Prot. 2022/23:49
20 januari

§ 14 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 18 januari

2022/23:196 Möjligheter för fler att studera vidare
av *Niklas Sigvardsson* (S)
till utbildningsminister Mats Persson (L)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 10.13.

Sammanträdet leddes av andre vice talmannen.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om ny riksdagsledamot	1
§ 2 Anmälan om ersättare	1
§ 3 Avsägelse.....	1
§ 4 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 5 Meddelanden om namnändringar	2
§ 6 Anmälan om subsidiaritetsprövning	2
§ 7 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 8 Svar på interpellation 2022/23:87 om situationen i sjukvården	2
Anf. 1 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	2
Anf. 2 MIRJA RÄIHÄ (S)	3
Anf. 3 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	4
Anf. 4 MIRJA RÄIHÄ (S)	6
Anf. 5 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	7
Anf. 6 MIRJA RÄIHÄ (S)	8
Anf. 7 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	9
§ 9 Svar på interpellation 2022/23:104 om statistik över hushållens tillgångar och skulder	10
Anf. 8 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	10
Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S).....	10
Anf. 10 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	11
Anf. 11 INGELA NYLUND WATZ (S).....	12
Anf. 12 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	13
Anf. 13 INGELA NYLUND WATZ (S).....	14
Anf. 14 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M).....	15
§ 10 Svar på interpellation 2022/23:106 om införande av jämlighetsdata för att komma åt strukturell rasism.....	15
Anf. 15 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	15
Anf. 16 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	16
Anf. 17 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	17
Anf. 18 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	18
Anf. 19 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	19
Anf. 20 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	20
Anf. 21 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	20
§ 11 Bordläggning.....	21
§ 12 Anmälan om interpellation	21
§ 13 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	21
§ 14 Anmälan om skriftligt svar på fråga	22
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 10.13.....	22